

УДК 316.3:330.342

Пойта І.О.

Аспірант

ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України» м. Київ

АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ РИНКУ ПОСЛУГ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Стаття присвячена проведенню аналізу закономірностей та сталих тенденцій розвитку ринку послуг в умовах глобалізації економіки. Розглянуто основні переваги та недоліки розвитку ринку послуг в Україні.

Постановка проблеми. В середині ХХ ст. в умовах розвитку постіндустріального суспільства в країнах Заходу набула динамічного розвитку сфера послуг. Під впливом розгортання процесів лібералізації, інтеграції та глобалізації, що відбуваються у сучасному світовому господарстві, ця тенденція стала характерною для більшості країн світу. Як показує практика, сфера послуг є однією з найважливіших і швидкозростаючих складових світової економіки. Так, у розвинених країнах світу частка сфери послуг в структурі ВВП перевищує 70%, в ній зайнято понад 60% робочої сили (у США – до 75%).

В умовах глобалізації світової економіки сфера послуг набуває найдинамічнішого розвитку та стає одним із впливових чинників, від яких залежить зростання економіки, підвищення конкурентоспроможності країни на світових ринках, покращення добробуту населення.

Стан вивчення проблеми. Особливо актуальне дослідження цих проблем для України, оскільки сфера послуг в країні ще не набула адекватного розвитку – її частка у ВВП та у структурі зайнятості становить близько 50%. Відносно обмеженою є частка України і в міжнародній торгівлі послугами, в той час як основними статтями експорту є продукція переважно з низьким та середньо технологічним ступенем переробки. Водночас, у країні є потенціал для розвитку сфери послуг. Так, розвиток науки, технологій і висококваліфікована робоча сила є необхідними передумовами для динамічного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, програмного забезпечення, електронної і мобільної торгівлі, які базуються на основі глобальної мережі Інтернет, що може відіграти роль “локомотиву розвитку ”, тобто простимулювати розвиток всієї національної економіки, забезпечити міцні конкурентні

переваги на світових ринках. Слід також використати вигідне гео економічне положення країни для розвитку транспортної інфраструктури та туризму.

Із цих причин дослідження тенденцій розвитку світового ринку послуг та його постійної диверсифікації, а також механізмів регулювання та функціонування в умовах глобалізації має не лише теоретичне, але й практичне значення.

Метою дослідження є визначення закономірностей та сталих тенденцій розвитку ринку послуг України в умовах ринкової економіки.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення наступних завдань:

- уточнити, виходячи із сучасних тенденцій розвитку світового господарства, зміст терміну „ринку послуг”, який в умовах розвитку новітніх технологій включає широке коло видів економічної діяльності;
- встановити особливості й тенденції розвитку світового ринку;
- проаналізувати попит і пропозицію послуг, систематизувати цінові та нецінові чинники попиту і пропозиції на ринку послуг та розкрити їх соціально-інституційну обумовленість;
- проаналізувати діяльність професійних учасників ринку послуг і виявити основні проблеми їх функціонування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні та прикладні аспекти проблеми вдосконалення розміщення та розвитку ринку послуг досліджено в наукових працях багатьох учених-економістів і практиків. Вагомий внесок у розвиток цієї проблеми внесли А.Г. Аганбегян, Б.І. Адамов, А.І. Акмаєв, О.Е. Бесонова, Я.Г. Берсуцький, Б.М. Біренберг, В.М. Геєць, Б.М. Данилишин, М.І. Долішній, С.І. Дорогунцов, Ф.І. Євдокимов, Б.В. Зотов, О.А. Карлова, В.І. Каспін, Т.М. Качала, Г.О. Крамаренко, В.І. Куценко, М.Я. Лемешев, А.С. Лисецький, І.І. Лукінов, В.Н. Лексін, А.Ф. Мельник, С.Б. Мельников, Н.А. Нестеров, Г.І. Онищук, В.І. Пила, І.Ф. Пономарьов, А.З. Пронін, В.А. Смирнов, Д.М. Стеченко, М.І. Фащевський, Л.Г. Чернюк, М.Г. Чумаченко, Л.Н. Чернишов та ін.

Об'єктивна необхідність подальшої розробки і вдосконалення теоретико-методологічних та практичних основ ефективного механізму розвитку ринку послуг у сучасному світовому господарстві з урахуванням його тенденцій та змін, що відбуваються на кожному етапі його розвитку, обумовила актуальність теми дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Суть економічної політики держави полягає в тому, щоб на основі всебічного використання досягнень науки і техніки,

індустріального піднесення всього суспільного виробництва, підвищення його ефективності і продуктивності праці забезпечити подальше зростання промисловості, високі сталі темпи піднесення сільського господарства і завдяки цьому досягти істотного зростання рівня життя народу, повнішого задоволення матеріальних і культурних потреб населення.

Отже, власне із природи держави з соціально орієнтованою економікою впливає підпорядкування розвитку суспільного виробництва завданню розширення народного добробуту. Дедалі повніше задоволення потреб усіх членів суспільства на базі зростання й удосконалення виробництва є основною тенденцією, генеральним напрямом економічного розвитку, що відіграє роль об'єктивного економічного закону. Досягнення всіх галузей економіки мають підпорядковуватися цій меті.

Галузі сфери послуг надзвичайно різноманітні. До сфери обслуговування відноситься і державний сектор з його судами, біржами праці, лікарнями, позичковими касами, військовими службами, поліцією, пожежною охороною, поштою, органами регулювання і школами, і приватний некомерційний сектор з його музеями, благодійними організаціями, церквою, коледжами, фондами і лікарнями. До сфери послуг відноситься і добра частина комерційного сектора з його авіакомпаніями, банками, бюро комп'ютерного обслуговування, готелями, страховими компаніями, юридичними фірмами, консультативними фірмами з питань керування, приватнопрактикуючими лікарями, кінофірмами, фірмами по ремонту сантехнічного устаткування і фірмами - торговцями нерухомістю.

Поряд із традиційними галузями сфери обслуговування постійно виникають нові служби. З'явилися фірми, що за визначену плату допоможуть вам збалансувати свій бюджет, виходять ваш філодендрон, розбудять ранком, відвезуть на службу чи підшукають новий будинок, нову роботу, нову дружину, провісника майбутнього, вихователя для вашого kota, скрипаля-цигана. А може бути, вам хочеться взяти напрокат садовий трактор, кілька голів великої рогатої худоби чи кілька оригінальних мальовничих полотнин? Ну, а якщо вам потрібні ділові послуги, є інші фірми, що спланують вашу участь у конференціях і торгових нарадах, розроблять для вас потрібні товари, оброблять необхідні дані чи нададуть у ваше розпорядження тимчасових секретарів і навіть керівників.

Під послугами розуміють величезну розмаїтість видів діяльності і комерційних занять. Ми визначаємо послугу наступним образом:

Послуга - будь-який захід чи вигода, яку одна сторона може запропонувати іншій і які в основному невловимі і не приводять до заволодіння чим-небудь. Виробництво послуг може бути, а може і не бути зв'язане з товаром у його матеріальному виді.

Знімаючи кімнату в готелі, відкладаючи гроші в банк, подорожуючи на літаку, відвідуючи психіатра, стрижучи в перукаря, здаючи в ремонт автомобіль, спостерігаючи за грою спортсменів-професіоналів, дивлячись кінофільм, здаючи речі в хімчистку і консультуючи в юриста, ми у всіх цих випадках здобуємо послуги.

Послугам притаманні чотири характеристики, які необхідно враховувати при розробці маркетингових та комерційних програм: невідчутність, невіддільність від джерела, мінливість якості, незберігаємість.

Формування ринку послуг залежить від структури населення за місцем проживання (міське, сільське), віком, статтю, його освітнім рівнем. Результати наших досліджень свідчать, що за інших однакових умов у тих регіонах, де переважає питома вага міського населення, практично всі показники, які характеризують розвиток ринку послуг, є вищими.

У то ж не дивно, що сьогодні проблема створення квазіринкового простору в освіті, охороні здоров'я, культурі є найбільш гострою в економіці. Її розв'язання може сприяти підвищенню якості послуг, що надаються, а також ефективності використання бюджетних коштів.

Висновки. Таким чином, ринок послуг формується як в Україні загалом, так і в регіонах. Постійно відбувається його наповнення, розширюється асортимент. Разом із тим потребує поліпшення територіальна організація та якість вироблених і реалізованих послуг. У цьому контексті однією з гострих проблем залишається підвищення якості послуг, з урахуванням попиту на них так званої "модерної" групи суспільства, урбанізації молоді, орієнтованої на високий рівень послуг та широкий їх асортимент; зниження цін на них, удосконалення систем планування виробництва і споживання послуг. Перспективи розвитку послуг пов'язані з можливостями інституціонального забезпечення нових більш складних форм соціального професійного, інтелектуального життя.

Пойта І.О. Аналіз тенденцій розвитку ринку послуг в умовах глобалізації економіки / І.О. Пойта // Конкуренентоспроможність в умовах

глобалізації: реалії, проблеми та перспективи: Матеріали п'ятої міжнародної науково-практичної конференції / за ред. Саух І.В. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – С. 65-67.